

Súd: Najvyšší súd
Spisová značka: 4Obdo/26/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2308205273
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 07. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Lenka Praženková
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:2308205273.3

Uznesenie

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Lenky Praženkovej a členiek senátu JUDr. Gabriely Mederovej a Mgr. Sone Pekarčíkovej, v spore žalobcu Štefan Vajda, s miestom podnikania Leninová 253/153, 925 22 Veľké Úľany, IČO: 11 706 112, zastúpeného PRO iURE - advokátska kancelária, s. r. o., so sídlom Zámocká 32, 811 01 Bratislava, IČO: 36 869 830, proti žalovanému Ing. Arch. R. B., nar. XX. Q. XXXX, bytom Š. XXXX/XX, XXX XX X., zastúpenému Advokátska kancelária JUDr. Eleonóra Zuzáková, s.r.o., so sídlom Mierové nám. 943/4, 924 01 Galanta, IČO: 47 244 160, o zaplatenie 1.838,98 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Galanta pod sp. zn. 24Cb/141/2008, v konaní o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 31Cob/70/2022-667 z 29. novembra 2022 takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 31Cob/70/2022-667 z 29. novembra 2022, ako aj rozsudok pre zmeškanie Okresného súdu Galanta č. k. 24Cb/141/2008-373 z 1. februára 2018 z r u š u j e a v e c v r a c i a súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Galanta ako súd prvej inštancie (ďalej tiež „prvoinštančný súd“) rozsudkom pre zmeškanie č. k. 24Cb/141/2008-373 z 1. februára 2018 žalobu žalobcu zamietol, zároveň rozhodol o priznaní plnej náhrady trov konania žalovanému.

2. Z odôvodnenia rozsudku prvoinštančného súdu vyplýva, že žalobca sa žalobou z 2. apríla 2008 domáhal, aby súd uložil žalovanému povinnosť zaplatiť 1.838,98 eura s príslušenstvom na tom skutkovom základe, že v rokoch 2007 až 2008 vykonal v prospech žalovaného opravy motorového vozidla zn. AVIA, EČV X. XXX A. a hoci vykonané opravy riadne vyúčtoval, žalovaný mu za tieto opravy nezaplatil. Súd prvej inštancie po opätovnom zrušení jeho (v poradí tretieho) rozsudku č. k. 24Cb/141/2008-334 z 20. mája 2014, uznesením Krajského súdu v Trnave ako súdu odvolacieho č. k. 21Cob/177/2014-373 z 29. februára 2016, vytyčil vo veci pojednávania na 10. november 2016, 4. apríl 2017, 11. júl 2017, 2. november 2017 a 1. február 2018. Na pojednávaní konanom 2. novembra 2017 vzal právny zástupca žalobcu termín ďalšieho pojednávania na vedomie a vzdal sa práva predvolania. Napriek uvedenému sa na pojednávanie dňa 1. februára 2018 nedostavil, svoju neprítomnosť neospravedlnil a nežiadal o odročenie pojednávania. Na predmetnom pojednávaní právny zástupca žalovaného vzhľadom na neprítomnosť žalobcu navrhol, aby súd v zmysle § 278 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej tiež len „CSP“) rozhodol vo veci rozsudkom pre zmeškanie žalobcu. S poukazom na skutočnosť, že právny zástupca žalobcu vzal termín pojednávania na vedomie na pojednávaní konanom dňa 2. novembra 2017, napriek tomu sa však na pojednávanie dňa 1. februára 2018 nedostavil, svoju neúčast' neospravedlnil a nežiadal o odročenie pojednávania, pričom žalovaný navrhol vo veci rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie žalobcu, súd postupoval podľa § 278 CSP, majúť za splnené podmienky pre vyhlásenie rozsudku pre zmeškanie žalobcu. Svoje rozhodnutie právne odôvodnil aplikáciou ustanovení § 536 ods. 1, 2, § 560 ods. 1, 2, 3 a § 562 ods. 1, 2 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník a § 278, § 279 a § 281 ods. 1, 2 CSP.

3. O náhrade trov konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1 CSP a vzhľadom na stopercentný úspech žalovaného v konaní mu priznal právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

4. Na odvolanie žalobcu proti prvoinštančnému rozsudku v celom rozsahu, Krajský súd v Trnave ako súd odvolací, rozsudkom č. k. 31Cob/70/2022-667 z 29. novembra 2022, rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny potvrdil, vrátane vecne správneho závislého výroku o náhrade trov konania.

5. Predmetom prieskumu odvolacieho súdu s poukazom na druh napadnutého rozhodnutia, uplatnené odvolacie dôvody a odôvodnenie preskúmaného rozsudku bolo posúdiť, či súd prvej inštancie postupoval správne, keď o žalobe žalobcu rozhodol na pojednávaní dňa 1. februára 2018 na návrh žalovaného rozsudkom pre zmeškanie v neprospech žalobcu, pričom žalobca namietal, že predmetné pojednávanie zmeškal z ospravedlniteľného dôvodu a o možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie nebol poučený.

6. Dôvodiac ustanoveniami § 355 ods. 1, § 356 písm. b), § 278 a § 279 CSP, súčasne venujúc sa rozsudku pre zmeškanie ako osobitného druhu súdneho rozhodnutia, predstavujúceho následok procesnej pasivity procesných strán v sporovom konaní, ďalej podmienkam pre vydanie kontumačného rozsudku v zmysle § 278 CSP, spomenúc rozdielne postupy v rámci obrany žalobcu v prípade podania odvolania proti rozsudku pre zmeškanie a návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, zdôrazniac napokon, že jediným prípustným odvolacím dôvodom proti rozsudku pre zmeškanie je, že neboli splnené všetky podmienky pre vydanie takéhoto rozsudku v zmysle § 278 CSP, odvolací súd poukázaním na skutočnosti vyplývajúce z obsahu spisu konštatoval, že žalobca bol v písomných predvolaniach na pojednávanie poučený o právnych následkoch nedostavenia sa na pojednávanie vrátane možnosti rozhodnutia rozsudkom pre zmeškanie. Takéto poučenie výslovne obsahovalo predvolanie na pojednávanie na deň 4. apríl 2017 (č. l. 387 spisu), ako aj predvolanie na pojednávanie na deň 2. november 2017 (č. l. 402 spisu). Pojednávanie konané v označený deň, t. j. 2. novembra 2017, bolo uznesením súdu odročené na deň 1. februára 2018, čo vzali právní zástupcovia strán na vedomie a zároveň sa vzdali práva predvolania. Dňa 1. februára 2018 sa konalo vo veci pojednávanie, na ktoré sa však právny zástupca žalobcu nedostavil a svoju neprítomnosť neospravedlnil. Na návrh žalovaného potom súd vo veci rozhodol rozsudkom pre zmeškanie žalobcu. Žalobca podal návrh na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, o ktorom bolo právoplatne rozhodnuté, zároveň podal odvolanie, v ktorom uviedol dva odvolacie dôvody, a to, že pojednávanie zmeškal z ospravedlniteľného dôvodu, za ktorý označil akútny zdravotný dôvod spočívajúci v silnej bolesti zubov v deň pojednávania a ako druhým odvolacím dôvodom dôvodil tvrdením, že pre vydanie rozsudku pre zmeškanie podľa § 278 CSP neboli splnené podmienky, nakoľko pri ústnom predvolaní na pojednávanie na pojednávaní konanom dňa 2. novembra 2017, nebol právny zástupca žalobcu poučený o právnych následkoch nedostavenia sa na pojednávanie vrátane možnosti rozhodnúť o žalobe rozsudkom pre zmeškanie žalobcu. Iné odvolacie dôvody žalobca v lehote na podanie odvolania neuviedol.

7. Poukázaním na ustanovenie § 356 písm. b) CSP odvolací súd mal za to, že pokiaľ právny zástupca žalobcu v podanom odvolaní dôvodil, že dôvodom jeho neúčasti na pojednávaní bol existujúci ospravedlniteľný dôvod spočívajúci v akútnej silnej bolesti zubov, nejedná sa v tejto časti odvolania o prípustný odvolací dôvod podľa § 356 písm. b) CSP, a teda ani prípadná existencia ospravedlniteľného dôvodu na strane právneho zástupcu žalobcu dôvodnosť jeho odvolania proti rozsudku pre zmeškanie nezakladá. Vyslovil, že existenciu ospravedlniteľného dôvodu mohol žalobca dôvodiť v podanom návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, čo podľa obsahu spisu aj urobil, a teda predmetné okolnosti na strane právneho zástupcu žalobcu - akútna silná bolesť zubov v deň pojednávania, bola predmetom prieskumu súdov (prvoinštančného, odvolacieho i dovolacieho), ako dôvodu pre zrušenie rozsudku pre zmeškanie. Konkretizoval, že súd prvej inštancie uznesením č. k. 24Cb/141/2008-411 z 23. apríla 2018 (č. l. 451 spisu) návrh žalobcu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie zamietol, pričom Krajský súd v Trnave uznesením č. k. 21Cob/78/2018-441 z 25. júna 2019, právoplatným 27. augusta 2019 (č. l. 481 spisu) prvoinštančné uznesenie potvrdil, keď nezistil existenciu ospravedlniteľného dôvodu, pre ktorý mal súd návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie vyhovieť. O dovolaní žalobcu voči uzneseniu odvolacieho súdu rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (v ďalšom texte tiež ako „Najvyšší súd SR“, „najvyšší súd“ alebo „NS SR“) uznesením sp. zn. 4Obdo/60/2021 z 30. júna 2022 (č. l. 627 spisu) tak, že dovolanie žalobcu odmietol, keď dospel k záveru, že právnenému zástupcovi žalobcu nebránili žiadne

objektívne okolnosti, aby svoju neúčast' na pojednávaní pred jeho začiatkom ospravedlnil a požiadal o odročenie pojednávania, a teda účasť právneho zástupcu žalobcu na vyšetrení v zubnej ambulancii nepovažoval za ospravedlniteľný dôvod neprítomnosti žalobcu na pojednávaní. S poukazom na uvedené odvolací súd konštatoval, že otázka danosti ospravedlniteľného dôvodu pre zmeškanie pojednávania právnym zástupcom žalobcu, bola súdmi náležite preskúmaná a nemôže byť predmetom opätovného prieskumu súdom v konaní o odvolaní voči rozsudku pre zmeškanie, nakoľko odvolanie z uvedeného dôvodu nie je ani prípustné.

8. Jediným prípustným odvolacím dôvodom v odvolaní žalobcu proti rozsudku pre zmeškanie bola podľa odvolacieho súdu námietka, že neboli splnené podmienky pre vydanie rozsudku pre zmeškanie žalobcu na pojednávaní dňa 1. februára 2018, nakoľko v ústnom predvolaní na pojednávanie vykonanom na pojednávaní dňa 2. novembra 2017, nebol právny zástupca žalobcu poučený o následkoch nedostavenia sa na pojednávanie vrátane možnosti rozhodnúť o žalobe rozsudkom pre zmeškanie. Žalobca dôvodil, že poučovacia povinnosť podľa § 278 písm. a) CSP je daná aj v prípade, ak je strana zastúpená advokátom a bolo ju potrebné vykonať, aj keď nešlo o prvé pojednávanie vo veci. Pridržiavajúc sa záverov vyslovených vo svojom predchádzajúcom uznesení č. k. 21Cob/78/2018-481 z 25. júna 2019, v bode 14. odôvodnenia, odvolací súd uviedol, že žalobca bol prostredníctvom svojho právneho zástupcu dvakrát, a to v predvolaní na pojednávanie na deň 4. apríla 2017 (č. l. 387 spisu), ako aj v predvolaní na pojednávanie na deň 2. novembra 2017 (č. l. 402 spisu) poučený o možnosti rozhodnúť o žalobe rozsudkom pre zmeškanie podľa § 278 CSP. Na pojednávaní dňa 2. novembra 2017 vzal právny zástupca žalobcu ďalší termín pojednávania (1. február 2018) na vedomie. Odvolací súd vyslovil, že zo žiadneho ustanovenia procesného predpisu nevyplýva, že by musela byť strana sporu pri každom predvolaní na pojednávanie, a to bez ohľadu na to, akou formou sa vykoná (písomne, ústne pri úkone súdu, elektronicky), osobitne poučovaný o právnych následkoch nedostavenia sa na pojednávanie spočívajúcich v možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie. Žalobca, resp. jeho právny zástupca bol v predmetnej veci opakovane (dvakrát) písomne poučený o možnosti rozhodnúť o žalobe rozsudkom pre zmeškanie podľa § 278 CSP. Trvanie na nevyhnutnosti opakovaného poučenia o možnosti rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie v prípade neospravedlnenej neúčasti strany na pojednávaní v každom jednom predvolaní, prípadne aj v predvolaní vykonanom ústne na pojednávaní súdu, by podľa odvolacieho súdu bolo popretím profesijnej odbornosti splnomocneného právneho zástupcu strany, ktorým je advokát. Zdôraznil, že právny zástupca žalobcu je subjektom, ktorý poskytuje právne služby, preto musí mať o možnosti takéhoto procesného postupu vedomosť. Napriek tomu žalobca bol počas súdneho konania úkonmi súdu (dvomi predvolaniami) poučený v súlade so zákonom o možnosti rozhodnúť vo veci rozsudkom pre zmeškanie podľa § 278 CSP, z dôvodu ktorého odvolací súd námietku žalobcu o absencii poučenia pred vydaním rozsudku pre zmeškanie, vyhodnotil za nedôvodnú.

9. Vo vzťahu k ďalším podaniam žalobcu (odvolacia replika, podania týkajúce sa návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, či podania adresované dovolaciemu súdu), ktoré boli podané po uplynutí lehoty na podanie odvolania voči rozsudku pre zmeškanie, v ktorých uvádzal ďalšie odvolacie dôvody týkajúce sa vydaného rozsudku pre zmeškanie, odvolací súd uviedol, že vzhľadom na preskúmvaciu právomoc odvolacieho súdu a zákonnú koncentráciu konania, uplatňovanú aj v konaní o opravných prostriedkoch, nemohol sa už nimi zaoberať, zdôrazniac, že po uplynutí lehoty na podanie odvolania, odvolacie dôvody ani navrhované dôkazy rozširovať ani meniť už nemožno.

10. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 262 ods. 1, § 396 a § 255 ods. 1 CSP tak, že žalovanému ako v celom rozsahu úspešnej sporovej strane v odvolacom konaní priznal plnú náhradu trov konania proti neúspešnému žalobcovi.

11. Proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu podal v zákonom stanovenej lehote dovolanie žalobca (č. l. 694 - 701 spisu), vyvodzujúc jeho prípustnosť z ustanovení § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

12. Zopakujúc v úvode dovolania obsah rozsudkov prvoinštančného i odvolacieho súdu, vrátane obsahu svojho odvolania, žalobca zotrval na svojej námietke spočívajúcej v tvrdení, že odvolací súd (rovnako tak súd prvoinštančný) nesprávne vyhodnotil ním namietané nesplnenie podmienok pre vydanie rozsudku pre zmeškanie podľa § 278 CSP. Tvrdí, že termín pojednávania na deň 1. februára 2018 bol určený na predchádzajúcom pojednávaní dňa 2. novembra 2017 a tento termín aj vzal na vedomie, pri predvolávaní však nebol poučený o následku nedostavenia sa na pojednávanie, vrátane možnosti vydania rozsudku

pre zmeškanie, zápisnica z pojednávania takéto poučenie neobsahuje a o tomto následku nebol poučený ani verbálne. Žalobca ďalej dôvodí, že pre naplnenie zákonných podmienok pre vydanie rozsudku pre zmeškanie nestačí, aby poučenie o možnosti rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie bolo obsiahnuté v ktoromkoľvek skoršom predvolaní na pojednávanie, ale poučenie musí byť obsiahnuté v predvolaní na to pojednávanie, na ktorom sa rozsudkom pre zmeškanie rozhodlo. Aj v prípade, ak by bolo poučenie obsiahnuté vo všetkých predchádzajúcich predvolaniach, avšak v predvolaní na pojednávanie, na ktorom sa rozsudkom pre zmeškanie rozhodlo, by predmetné poučenie absentovalo, zákonné podmienky pre vydanie rozsudku pre zmeškanie žalobcu by splnené neboli. Žalobca ďalej tvrdí, že poučenie strany sporu o následku nedostavenia sa vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie, nie je poučením strany o procesnom práve alebo povinnosti, ale je samostatnou zákonnou podmienkou pre vydanie rozsudku pre zmeškanie, ktorá je popri ďalších podmienkach explicitne vyjadrená v § 278 CSP, a ktorá musí byť (súčasne) splnená aj voči takému žalobcovi, na ktorého sa inak vzťahuje výnimka zo všeobecnej poučovanej povinnosti podľa § 160 ods. 3 CSP, v zmysle ktorej súd nemá poučovaciu povinnosť podľa § 160 ods. 1, 2 CSP, ak je strana zastúpená advokátom. Uvedené podľa žalobcu potvrdzuje, že pokiaľ súd prvej inštancie pojednávanie dňa 2. novembra 2017 odročil na termín 1. februára 2018 o 13.00 hod. bez toho, aby súčasne na pojednávaní prítomné strany sporu vrátane ich právnych zástupcov (teda aj prítomného právneho zástupcu žalobcu), výslovne poučil o následku nedostavenia sa na pojednávanie dňa 1. februára 2018 o 13:00 hod. vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie, nepostupoval v súlade s § 278 CSP, v dôsledku čoho na pojednávaní dňa 1. februára 2018 nemal kumulatívne splnené všetky zákonné predpoklady v zmysle § 278 CSP na vydanie rozsudku pre zmeškanie.

13. Porušenie práva na spravodlivý proces žalobca vzhliada i v tej okolnosti, že kontumačný rozsudok v jeho neprospech bol vydaný i napriek tomu, že podľa neho existovali popri existencii zákonných podmienok aj osobitné dôvody na jeho nevydanie, napriek tomu prvoinštančný súd postupoval pri vydávaní rozsudku pre zmeškanie žalobcu prísne formalisticky a neprihliadol na konkrétne okolnosti sporu, predovšetkým, že sa jednalo o reštančné konanie, dvakrát rozhodnuté prvoinštančným súdom v prospech žalobcu, zrušené a vrátené odvolacím súdom na ďalšie konanie pre vady odôvodnenia rozsudku. V konaní bol žalobca po celý čas aktívny a na pojednávanie sa nedostavil iba jediný krát z ospravedlniteľných zdravotných dôvodov. Hoci uvedené skutočnosti žalobca v odvolaní namietal, odvolací súd sa s nimi žiadnym spôsobom nevysporiadal, resp. sa nimi ani nezaoberal.

14. Ďalšie zásadné pochybenie odvolacieho súdu žalobca vzhliada v tom, že odvolací súd sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s jeho námietkami spočívajúcimi v tvrdení o tom, že zápisnica o pojednávaní dňa 1. februára 2018 neposkytuje reálny obraz o komunikácii medzi konajúcim sudcom a žalovaným, resp. jeho právnym zástupcom, majúc pochybnosti o tom, či konajúci sudca nepoučil žalovaného, resp. jeho právneho zástupcu, o možnosti navrhnúť rozsudok pre zmeškanie, súčasne že nebol vyhotovený zvukový záznam z pojednávania.

15. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, žalobca poukázanim na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/69/2021 zo dňa 30. júna 2021 vyslovil, že všetky podmienky pre vydanie rozsudku pre zmeškanie žalobcu musia byť splnené práve na tom pojednávaní, na ktorom bol rozsudok vydaný, pričom nezáleží na tom, že všetky podmienky pre jeho vydanie boli splnené na inom pojednávaní, na ktorom súd takýto rozsudok nevydal. Rovnako poukázanim na ďalšie uznesenie NS SR sp. zn. 1Obdo/8/2022 z 23. februára 2022, ktoré v dovolaní cituje, žalobca vyslovil svoj nesúhlas so závermi odvolacieho súdu o tom, že podmienky na vydanie prvoinštančného rozsudku pre zmeškanie boli splnené, že žalobca bol riadne poučený o následkoch nedostavenia sa na pojednávanie a tiež, že zo žiadneho ustanovenia procesného predpisu nevyplýva, že by musela byť strana sporu pri každom predvolaní na pojednávanie, a to bez ohľadu na to, akou formou sa vykoná (písomne, ústne pri úkone súdu či elektronicky), osobitne poučovaný o právnych následkoch nedostavenia sa na pojednávanie. Žalobca tiež tvrdí, že odvolací súd sa napadnutým potvrdzujúcim rozhodnutím odklonil od ustálenej praxe, keď neposudzoval (rovnako ako ani súd prvej inštancie), či vydanie rozsudku pre zmeškanie nebolo vzhľadom na existujúce okolnosti prípadu zjavne nespravodlivé, a teda či tým nedošlo k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý proces. V tejto súvislosti žalobca dôvodí uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „Ústavný súd SR“, „ústavný súd“ alebo „ÚS SR“) sp. zn. I. ÚS 233/2019, v ktorom ústavný súd dospel k záveru, že čisto formalistický výklad ustanovenia o rozsudku pre zmeškanie nie je žiaduci a že návrh na vydanie rozsudku pre zmeškanie a splnenie ďalších zákonných podmienok podľa § 274 CSP (pozn. dovolacieho súdu: ústavný súd v ním posudzovanej

veci skúmal splnenie podmienok pre vydanie rozsudku pre zmeškanie žalovaného) treba posudzovať vždy aj podľa okolností prejednávanej veci. Vyslovil, že napriek kogentnosti ustanovenia § 274 CSP by pri čisto gramatickom výklade a lipnutím na formálnych znakoch vydanie rozsudku pre zmeškanie mohlo znamenať porušenie práva na spravodlivý proces, v neposlednom rade v tom, že pri takomto formalistickom postupe by bolo odopreté strane sporu možnosť podať riadny opravný prostriedok (odvolanie vo veci samej). Tento právny záver ústavného súdu je podľa názoru žalobcu aplikovateľný aj v predmetnej veci, kedy inak v konaní aktívny žalobca sa nedostavil na pojednávanie a z doposiaľ vykonaného dokazovania je zrejmé, že žaloba je dôvodná. Tvrdí, že predmetné konanie prebiehalo dlhé roky, po celý čas konania bol aktívny a na pojednávanie sa nedostavil iba jedinýkrát, aj to z vážnych zdravotných dôvodov, ďalej že súd na návrhy sporových strán vykonal rozsiahle dokazovanie a opakovane žalobcovi priznal žalovaný nárok, pričom „len“ z dôvodu, že pri odôvodňovaní rozsudku pochybil, mu bola vec opakovane vrátená súdom vyššej inštancie na ďalšie konanie.

16. Zhrnúc všetky vyššie uvedené dôvody žalobca dovolaciemu súdu navrhol, aby rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 31Cob/70/2022-667 z 29. novembra 2022, zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

17. K dovolaniu žalobcu sa žalovaný písomne nevyjadril.

18. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátskou kanceláriou v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 veta pred bodkočiarkou CSP) preskúmal vec a dospel k záveru, že tento mimoriadny opravný prostriedok žalobcu v časti uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP je prípustný a dôvodný zároveň.

19. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorým nemožno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu. Výnimočnosti tohto opravného prostriedku zodpovedá právna úprava jeho prípustnosti v Civilnom sporovom poriadku. Podľa § 419 CSP, proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Uvedené znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí výlučne do právomoci dovolacieho súdu (viď. sp. zn. III. ÚS 474/2017). V tejto súvislosti osobitne platí, že len dovolací súd bude rozhodovať o naplnení predpokladov prípustnosti dovolania definovaných v jednotlivých ustanoveniach CSP (obdobne aj sp. zn. I. ÚS 438/2017). Pri vyslovení záveru o (ne)prípustnosti dovolania dovolací súd preto nie je viazaný tým, čo uviedol dovolateľ, prípadne druhá strana.

20. Podľa § 420 CSP, dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, pokiaľ trpí niektorou z procesných väd konania vymenovaných v písm. a) až f) predmetného ustanovenia (zakotvujúce tzv. vady zmätočnosti). Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1, 2 CSP).

21. Naproti tomu dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo, alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Dovolanie podľa označeného ustanovenia možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, avšak ho nesprávne interpretoval alebo ak zo správnych záverov vyvodil nesprávne právne závery.

22. Dovolací súd je rozsahom dovolania viazaný [§ 439 CSP, okrem prípadov uvedených v písm. a) až c) citovaného ustanovenia]. Rovnako je dovolací súd viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytykaná v dovolaní. V dôsledku uvedenej viazanosti dovolacieho súdu dovolacím dôvodom, dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom (uznesenie NS SR sp. zn. 3Cdo/59/2017 z 8. júna 2017).

23. Úspešné uplatnenie dovolania je vždy nevyhnutne podmienené primárnym záverom dovolacieho súdu o prípustnosti dovolania a až následným sekundárnym záverom týkajúcim sa jeho dôvodnosti.

24. Dovolateľ prípustnosť svojho dovolania vyvodzuje z ustanovení § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

25. Dôvodiac dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, žalobca (v ďalšom texte tiež „dovolateľ“) podané dovolanie odôvodňuje tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

26. Vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu dovolací súd zdôrazňuje, že prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP [a to nielen podľa ustanovenia písm. a), ale aj podľa ustanovení písm. b) a písm. c)] je limitovaná odsekom 2 uvedeného zákonného ustanovenia a taktiež aj ustanovením § 422 ods. 1 písm. a) CSP, podľa ktorého dovolanie nie je prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení (s výnimkou sporov s ochranou slabšej strany) neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada. Na určenie výšky minimálnej mzdy je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

27. V rozhodovanej veci žalobca napadol dovolaním rozsudok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v celkovej výške 1.838,98 eura (pôvodne 55.401,-- Sk s tým, že na uplatnené príslušenstvo sa neprihliada). Ku dňu podania žaloby na súd prvej inštancie (7. apríla 2008 - viď č. I. 1 spisu) predstavovala výška minimálnej mzdy sumu 268,87 eur. Na to, aby bola daná prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 CSP v spojení s § 422 ods. 1 CSP, musel by dovolaním napadnutý výrok rozhodnutia odvolacieho súdu o peňažnom plnení prevyšovať sumu 2.688,70 eura, čo však splnené nie je. Tzv. majetkový cenzus predstavuje obmedzenie prípustnosti dovolania na výšku sumy, ktorá má byť predmetom dovolacieho prieskumu. V posudzovanom prípade tak ide o bagatelnú vec vylúčenú z meritórneho dovolacieho prieskumu. Dovolací súd je pri posudzovaní prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP proti rozsudku odvolacieho súdu o peňažnom plnení viazaný výrokom napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu a rozsahom podaného dovolania.

28. Dovolací súd následne pristúpil k preskúmaniu dovolania žalobcu v časti, v ktorej argumentuje prípustnosťou dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

29. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pre naplnenie predmetného ustanovenia je nevyhnutné kumulatívne splnenie troch zákonných znakov, ktorými sú 1/ nesprávny procesný postup súdu, 2/ tento nesprávny procesný postup znemožnil strane sporu realizovať jej patriace procesné práva, súčasne 3/ intenzita tohto zásahu dosahovala takú mieru, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa strane znemožnila realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jej práv a záujmov v tom-ktorom konaní.

30. Pod porušenie práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP možno zahrnúť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie Ústavou Slovenskej republiky zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, právo na predvídateľnosť rozhodnutia,

na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

31. Dôvodiac príпустnosťou dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, dovolateľ konajúcim súdom vytkol nesprávne vyhodnotenie ním namietaného nesplnenia podmienok pre vydanie rozsudku pre zmeškanie žalobcu podľa § 278 CSP tvrdiac, že termín pojednávania na deň 1. februára 2018 bol síce určený na predchádzajúcom pojednávani dňa 2. novembra 2017, na ktorom termín pojednávania vzal na vedomie, súd prvej inštancie ho však o následku nedostavenia sa na pojednávanie, vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie, na tomto pojednávani nepoučil. Konajúcim súdom tiež vytyka ich formalistický postup pri skúmaní splnenia podmienok pre vydanie rozsudku pre zmeškanie žalobcu, bez prihliadnutia na konkrétne okolnosti sporu, majúce za následok porušenie práva jeho osoby na spravodlivý proces za situácie, keď konanie prebiehalo dlhé roky, počas ktorých bol po celý čas aktívny a na pojednávanie sa nedostavil iba jediný krát z vážnych zdravotných dôvodov, súd v konaní vykonal rozsiahle dokazovanie a opakovane žalobcovi priznal žalovaný nárok, pričom k zrušeniu vyhovujúceho prvoinštančného rozsudku odvolacím súdom a vráteniu veci na ďalšie konanie došlo v dôsledku vád odôvodnenia rozsudku.

32. Podľa § 278 CSP, na pojednávani rozhodne súd o žalobe podľa § 137 písm. a) na návrh žalovaného rozsudkom pre zmeškanie, ktorým žalobu zamietne, ak

a) sa žalobca nedostavil na pojednávanie vo veci, hoci bol naň riadne a včas predvolaný a v predvolaní na pojednávanie bol žalobca poučený o následku nedostavenia sa vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie a

b) žalobca neospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami.

33. Z citovaného ustanovenia vyplýva, že vydať rozhodnutie kontumačným rozsudkom v neprospech žalujúcej strany možno len vtedy, ak sú podmienky v ňom uvedené splnené kumulatívne a súčasne. Vzhľadom na tvrdosť sankcie predpokladanej ustanovením § 278 CSP to znamená, že okrem podmienky podľa písm. b) citovaného ustanovenia musia byť splnené kumulatívne a súčasne aj všetky podmienky podľa písm. a) tohto ustanovenia, teda aj podmienka, aby o možnosti rozhodnutia rozsudkom pre zmeškanie bola žalujúca strana poučená v tom predvolaní na pojednávanie, na ktorom (následne) k rozhodnutiu rozsudkom pre zmeškanie došlo. Pre postup podľa § 278 CSP nestačí preto okolnosť, že žalobca bol o takom následku poučený, hoci aj opakovane, v predchádzajúcich predvolaniach na pojednávanie.

34. Z obsahu spisu vyplýva, že predmetom konania je žaloba žalobcu o zaplatenie 1.838,98 eura s príslušenstvom titulom nezaplatenia opráv motorového vozidla zn. AVIA, EČV X. XXX A., vykonaných v rokoch 2007 až 2008 v prospech žalovaného, ktoré žalovaný neuhradil. Vo veci rozhodol súd prvej inštancie prvýkrát rozsudkom č. k. 24Cb/141/2008-133 z 25. augusta 2009, ktorým žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 1.838,98 eura aj s (vo výroku konkretizovaným) príslušenstvom, a to do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Na odvolanie žalovaného, Krajský súd v Trnave ako súd odvolací uznesením č. k. 21Cob/441/2009-158 z 31. marca 2010 označený prvoinštančný rozsudok podľa § 221 ods. 1 písm. h), písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a doplnenie dokazovania pre nedostatky odôvodnenia prvoinštančného rozsudku. Následne súd prvej inštancie rozhodol rozsudkom č. k. 24Cb/141/2008-268 zo 14. februára 2012, ktorým žalobe žalobcu opäť vyhovel a žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 1.838,98 eura s príslušenstvom; na odvolanie žalovaného odvolací súd uznesením č. k. 21Cob/147/2012-290 z 31. mája 2013 prvoinštančný rozsudok podľa § 221 ods. 1 písm. h), písm. f) OSP opäť zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie s odôvodnením, že prvoinštančný súd sa nevysporiadal s celým rozsahom argumentácie žalovaného a neopodstatnene nevykonal navrhnutý dôkaz výsluchom znalca, súčasne že odôvodnenie napadnutého rozsudku napriek výhradám odvolacieho súdu uvedeným v jeho predchádzajúcom rozhodnutí neobsahuje vyhodnotenie vykonaných dôkazov ku konkrétnym opravám, ktorých cena je predmetom konania. Tretíkrát súd prvej inštancie rozhodol rozsudkom č. k. 24Cb/141/2008-334 z 20. mája 2014, ktorým žalobe žalobcu opäť vyhovel a žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 1.838,98 eura s príslušenstvom; na odvolanie žalovaného odvolací súd uznesením č. k. 21Cob/177/2014-373 z 29. februára 2016 prvoinštančný rozsudok podľa § 221 ods. 1 písm. f) OSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie pre nepreskúmateľnosť odôvodnenia prvoinštančného rozsudku. V ďalšom konaní súd prvej inštancie nariadil pojednávanie na deň 10. novembra 2016, a to predvolaním z 12. mája 2016 (č. I. 379 spisu) s poučením (okrem iného), že ak sa žalovaný k

žalobe a prílohám v stanovenej lehote nevyjadrí a zároveň sa nedostaví bez ospravedlniteľného dôvodu na pojednávanie vo veci, môže súd rozhodnúť na návrh žalobcu v zmysle § 153b OSP rozsudkom pre zmeškanie (okrem vecí uvedených v § 153b ods. 5 OSP). Predmetné pojednávanie (ktorého sa nezúčastnila žiadna zo sporových strán, ani ich právni zástupcovia s tým, že právna zástupkyňa žalovaného neúčastí svojej osoby na pojednávaní i samotného žalovaného písomne ospravedlnila), súd prvej inštancie odročil na termín 4. apríl 2017 (zápisnica na č. I. 385 - 386 spisu). V predvolaní na označený termín (č. I. 387) súd sporové strany poučil, že ak sa na pojednávanie vo veci riadne a včas nedostavia a svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami neospravedlnia, rozhodne súd na návrh druhej strany rozsudkom pre zmeškanie (§ 274 a § 278 CSP). Na pojednávaní dňa 4. apríla 2017, ktorého sa osobne zúčastnili právni zástupcovia žalobcu a žalovaného, ako i žalovaný osobne, súd z dôvodu žiadosti sporových strán o poskytnutie lehoty na mimosúdnu dohodu, odročil pojednávanie na termín 11. júl 2017, ktorý právni zástupcovia i žalovaný vzali na vedomie s tým, že sa zároveň vzdali práva predvolania (zápisnica na č. I. 390 - 391). Z dôvodu práceneschopnosti a hospitalizácie právneho zástupcu žalobcu, ako aj vzhľadom na nesúhlas žalobcu s ustanovením iného právneho zástupcu, súd prvej inštancie pojednávanie vytýčené na deň 11. júla 2017 na žiadosť právneho zástupcu žalobcu odročil na termín 2. novembra 2017 (zápisnica na č. I. 400 - 401). Na tento predvolal sporové strany cestou ich právnych zástupcov s poučením, že ak sa na pojednávanie vo veci riadne a včas nedostavia a svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami neospravedlnia, rozhodne súd na návrh druhej strany rozsudkom pre zmeškanie podľa § 274 a § 278 CSP (predvolanie z 11. júla 2017 na č. I. 402 spisu). Na pojednávaní dňa 2. novembra 2017 (zápisnica na č. I. 403 - 404), ktorého sa zúčastnili právni zástupcovia obidvoch sporových strán, bez osobnej účasti žalobcu i žalovaného, právny zástupca žalobca zotrval na podanej žalobe a v rámci doplnenia dokazovania navrhol vykonanie výsluchu svedkov C. a R. formou konfrontácie. Súčasne vyslovil zámer predložiť súdu vyjadrenie k jednotlivým fakturovaným položkám. Právny zástupca žalovaného vyslovil názor o neunesení dôkazného bremena žalobcu a ním navrhnuté dokazovanie označil za neúčelné. Po uvedených vyjadreniach súd uznesením odročil pojednávanie na termín 1. február 2018 s tým, že termín pojednávania vzali právni zástupcovia žalobcu i žalovaného na vedomie a vzdali sa práva predvolania. Na pojednávaní konanom dňa 1. februára 2018 súd prvej inštancie po tom, ako zistil, že sa nedostavil žalobca ani jeho právny zástupca, dostavil sa žalovaný so svojím právnym zástupcom a svedok K. R.Á., zaprotokoloval návrh právneho zástupcu žalovaného, aby vzhľadom na neprítomnosť žalobcu, ktorý termín na predchádzajúcom pojednávaní vzal na vedomie a svoju neúčast' na pojednávaní neospravedlnil, rozhodol súd v zmysle § 278 CSP rozsudkom pre zmeškanie žalobcu. Na to súd prvej inštancie vyhlásil rozsudok pre zmeškanie, ktorým žalobu žalobcu zamietol a žalovanému priznal plnú náhradu trov konania (zápisnica na č. I. 406 - 407 spisu).

35. Dovolací súd, sumarizujúc zistenia vyplývajúce z obsahu spisu, konštatované v bode 34. tohto uznesenia, je toho názoru, že doterajší priebeh konania a správanie žalobcu v konaní aplikáciu ustanovenia § 278 CSP neodôvodňujú. Je zrejmé, že súd prvej inštancie v danom spore na pojednávaní konanom dňa 2. novembra 2017 za účasti oboch právnych zástupcov, z dôvodu návrhu žalujúcej strany na doplnenie dokazovania, pojednávanie odročil na termín 1. februára 2018, avšak bez toho, aby strany súčasne poučil o následku nedostavenia sa na pojednávanie, vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie a toto poučenie nedoručoval sporovým stranám ani formou predvolania v listinnej forme. Je pravdou, že právni zástupcovia termín ďalšieho pojednávania vzali na vedomie a vzdali sa práva predvolania, táto okolnosť však súd neospravedlňuje z absencie riadneho poučenia, ktorá okolnosť predstavovala prekážku pre uplatnenie možnosti rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie, nakoľko na pojednávaní dňa 1. februára 2018 neboli splnené súčasne všetky podmienky pre rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie žalobcu. Dovolací súd sa zároveň stotožňuje i s tvrdením žalobcu o tom, že súd prvej inštancie neprihliadol (a rovnako tak neučinil ani súd odvolací) na konkrétne okolnosti konania, kedy je z jeho doterajšieho priebehu zrejmé, že ide o konanie trvajúce viac rokov (od roku 2008), vo veci sa uskutočnilo niekoľko pojednávaní za účasti žalobcu i žalovaného a súd vykonal vo veci dokazovanie, okrem výsluchu sporových strán, aj výsluchom svedkov J. C. (27. januára 2009), W. K. a K. R. (obidvaja 25. augusta 2009) a opakovaným výsluchom svedka J. K.a (6. júla 2010), súčasne aj nariadením znaleckého dokazovania (uznesením č. k. 24Cb/141/2008-186 z 10. marca 2011) s tým, že znalecký posudok bol aj vypracovaný znalcom Ing. Milošom Kosíkom dňa 2. novembra 2011 (č. I. 205 - 244). Súd prvej inštancie vo veci napokon aj trikrát rozhodol meritórnymi rozsudkami, ktoré, hoci boli na odvolanie žalovaného odvolacím súdom vždy zrušené a vec bola súdu prvej inštancie vrátená na ďalšie konanie. Za danej procesnej situácie, dĺžky sporu a vykonaného dokazovania, nemožno podľa dovolacieho súdu konštatovať, že bol naplnený účel a zmysel inštitútu rozsudku pre zmeškanie, v ktorého duchu je

potrebné aj procesné ustanovenie upravujúce tento inštitút vykladať (viď aj nižšie uvedené rozhodnutia ústavného súdu).

36. Najvyšší súd SR ako súd dovolací vo svojom uznesení sp. zn. 1Cdo/69/2021 z 30. júna 2021 vo vzťahu k aplikácii ustanovenia § 278 CSP vyslovil, že „...sa vyžaduje, aby - bola podaná žaloba o splnenie povinnosti [§ 137 písm. a) CSP]; - bol žalobca riadne a včas predvolaný na pojednávanie. Žalobca by nebol riadne predvolaný, ak by v predvolaní absentoval údaj o adrese súdu, o miestnosti, kde sa má pojednávať, alebo o termíne pojednávania, resp. ak by tieto údaje neboli správne. Včasnosť predvolania na pojednávanie treba vykladať v súlade s § 178 ods. 2, t. j. predvolanie musí byť doručené žalobcovi, resp. jeho zástupcovi spravidla najmenej 5 dní vopred; - bol žalobca v predvolaní na pojednávanie poučený o následku nedostavenia sa, vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie. Podľa doslovného textu zákona sa dá vysloviť názor, že žalobca musí byť takto poučený v každom predvolaní na pojednávanie, a to bez ohľadu na formu, akou sa vykoná. Nestačí teda urobiť poučenie len pri jednom predvolaní; - sa žalobca nedostavil na pojednávanie vo veci. Nezáleží na tom, koľké pojednávanie je vo veci nariadené. Znamená to, že aj keď sa žalobca (jeho zástupca) na predchádzajúcich pojednávaniach zúčastnil, avšak na ďalšom pojednávaní sa nezúčastní, je zákonný dôvod na vydanie rozsudku pre zmeškanie žalobcu. Takýto dôvod však existuje len na tom pojednávaní, na ktorom sa žalobca nezúčastnil. Inak povedané, súd nemôže rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie následne s odôvodnením, že sa žalobca na niektorom pojednávaní nezúčastnil, ani keby to žalovaný navrhoval. Rovnako nie je dôvod na vydanie rozsudku pre zmeškanie žalobcu, ak sa žalobca síce nezúčastní na časti pojednávania, ale skôr ako súd vyhlási rozsudok pre zmeškanie, sa žalobca na pojednávanie dostaví; - žalobca svoju neprítomnosť neospravedlnil včas a vážnymi okolnosťami. Podmienka, že sa žalobca riadne a včas neospravedlnil, musí byť splnená v čase, keď súd rozhoduje o vydaní rozsudku pre zmeškanie. Súd nemôže prihliadať na skutočnosti, ktoré mu v tej dobe neboli známe;... - žalovaný, prítomný na pojednávaní, podal návrh na vydanie rozsudku pre zmeškanie. Všetky podmienky pre vydanie rozsudku pre zmeškanie žalobcu musia byť splnené práve na tom pojednávaní, na ktorom bol rozsudok vydaný (nezáleží, že boli splnené všetky podmienky pre jeho vydanie na inom pojednávaní, na ktorom súd takýto rozsudok nevydal).“

37. Dovolací súd poukazuje aj na ďalšie uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Obdo/53/2020 zo 14. decembra 2020, v ktorom sa zaoberal otázkou prípustnosti aplikácie (síce) ustanovenia § 274 CSP, upravujúceho podmienky pre vydanie rozsudku pre zmeškanie žalovaného, dovolací súd má však za to, že v ňom uvedené konštatovanie sa vzťahuje aj na rozsudok pre zmeškanie žalobcu. V označenom rozhodnutí najvyšší súd uviedol, že „V ustanovení § 274 CSP tak zákon stanovuje 4 kumulatívne podmienky, ktoré musia byť splnené, aby mohol súd na pojednávaní rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie žalovaného, ktorými sú: - spor o žalobe na splnenie povinnosti podľa § 137 písm. a) CSP (t. j. o žalobe na plnenie), - návrh žalobcu na rozhodnutie v spore rozsudkom pre zmeškanie, - neprítomnosť žalovaného na pojednávaní, na ktoré bol riadne a včas predvolaný za súčasného poučenia o možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie, a zároveň - neospravedlnenie neprítomnosti na pojednávaní včas a vážnymi okolnosťami. Ak čo i len jedna z vyššie uvedených kumulatívnych podmienok nie je splnená, súd nesmie o žalobe rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie. Prípadná existencia návrhu žalobcu na takýto postup je v prípade absencie niektorej z ostatných podmienok irelevantná. Pokiaľ súd napriek tomu, že nie je splnená niektorá z kumulatívnych podmienok stanovených v ustanovení § 274 CSP..., rozhodne na pojednávaní rozsudkom pre zmeškanie žalovaného, je takýto jeho postup v priamom rozpore so zákonom, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných práv žalovaného v takej miere, že dochádza k závažnému porušeniu práva žalovaného na spravodlivý proces.“

38. Vo vzťahu k aplikácii ustanovenia § 274 CSP Ústavný súd SR v uznesení č. k. I. ÚS 233/2019-22 zo 4. júna 2019 konštatoval, že „...formalistický výklad ustanovenia § 274 CSP, a to, že súd vždy za kumulatívneho splnenia v tomto ustanovení zakotvených zákonných podmienok rozsudkom pre zmeškanie „žalobe vyhovie“, skutočne nie je žiaduci, najmä, ak súdne konanie trvá dlhšiu dobu, vo veci sa uskutočnilo viac pojednávaní, na ktoré sa žalovaný riadne dostavil, nebol v konaní nečinný a súd na návrh obidvoch strán vykonal rozsiahle dokazovanie. Podľa názoru ústavného súdu treba návrh na vydanie rozsudku pre zmeškanie a splnenie ďalších zákonných podmienok podľa § 274 CSP posudzovať vždy aj podľa okolností prejednávanej veci. Napriek kogentnosti ustanovenia § 274 CSP by pri čisto gramatickom výklade a lipnutí na formálnych znakoch vydanie rozsudku pre zmeškanie mohlo znamenať porušenie práva na spravodlivý proces, v neposlednom rade v tom, že pri takomto formalistickom postupe by bolo odopreté strane sporu možnosť podať riadny opravný prostriedok

(odvolanie vo veci samej).“ Uvedené konštatovanie je podľa názoru dovolacieho súdu aplikovateľné aj vo vzťahu k rozsudku pre zmeškanie žalobcu podľa § 278 CSP.

39. V ďalšom rozhodnutí, a to náleze č. k. III. ÚS 121/2021-35 z 22. júla 2021, ústavný súd uviedol, že „Rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie je odklonom od štandardného procesu, pričom tento inštitút je v našom procesnom práve celkom novou konštrukciou, prostredníctvom ktorej sa vynucuje osobitná, určite nie nevyhnutná procesná aktivita strany spočívajúca v jej účasti na pojednávaní. Z konštrukcie rozsudku pre zmeškanie žalobcu vyplýva, že účasť na pojednávaní nie je nevyhnutná a žalobca môže svoju neúčasť na pojednávaní ospravedlniť. Rovnako je možný taký postup súdu, že žalobca nebude poučený o možnosti rozhodnutia rozsudkom pre zmeškanie a v prípade jeho nedostavenia sa na pojednávanie, či už neospravedlneného alebo bez žiadosti o odročenie pojednávania, súd vykoná pojednávanie v jeho neprítomnosti a meritórne rozhodne.... Rozsudok pre zmeškanie žalobcu je nový a i preto určite nie neproblematický inštitút civilného procesu, ktorý vyžaduje iné ako paušálne používanie pri každom nariadenom pojednávaní. Osobná účasť žalobcu nie je nevyhnutným predpokladom úspechu každého jedného civilného sporu v akejkolvek jeho fáze. Rozsudok pre zmeškanie by nemal byť využívaný s cieľom čo najrýchlejšieho, a inak bezúčelného ukončenia sporu na úkor základného práva na súdnu ochranu. Prioritou v súdnom konaní musí zostať materiálna, nie formálna ochrana práv strán sporu. Pred formalizmom schematických poučení je potrebné uprednostniť zváženie celého priebehu konania. Podmienky pre vydanie rozsudku pre zmeškanie sú dané len vtedy, keď je takýto rozsudok oprávnenou sankciou za skutočnú pasivitu strany, ktorá úmyselne mieri k zmareniu efektivity súdneho procesu. Preto musia byť tieto podmienky posudzované zdržanlivo s tým, že v hraničných prípadoch musí byť uprednostnené riadne prejednanie sporu. Rozhodovanie na základe hraničného splnenia formálnych podmienok bez snahy o materiálne vedenie konania je často na hrane základného práva strany sporu.“

40. Dovolací súd dáva napokon do pozornosti uznesenie ÚS SR č. k. III. ÚS 341/2024-12 z 27. júna 2024, venujúce sa aplikácii ustanovenia § 274 CSP (podľa názoru dovolacieho súdu však opäť aplikovateľné aj vo vzťahu k ustanoveniu § 278 CSP), v ktorom ústavný súd vyslovil, že „Požiadavka prihliadať pri vydaní rozsudku pre zmeškanie nielen na formálne podmienky podľa § 274 Civilného sporového poriadku, ale aj na procesnú aktivitu procesnej strany, ktorá sa bez ospravedlnenia nedostavila na pojednávanie, plne zodpovedá právu na spravodlivý proces podľa rozhodovacej praxe ústavného súdu (III. ÚS 121/2021, III. ÚS 354/2021). K obdobným záverom dospel aj český ústavný súd (napr. nález sp. zn. I. ÚS 2656/12 zo 7. 5. 2013), ktorý uviedol, že pri rozhodovaní o prípadnom vydaní rozsudku pre zmeškanie alebo pri rozhodovaní o návrhu žalovaného na zrušenie takéhoto rozsudku by mal súd zobrať do úvahy tiež predchádzajúcu procesnú aktivitu žalovaného. K vydaniu rozsudku pre zmeškanie by mal súd pristupovať uvážlivo a voliť tento inštitút najmä v prípadoch, v ktorých nezáujem na strane žalovaného je zrejmý, keď je žalovaný skutočne nečinný a odmieta sa aktívne podieľať na súdnom procese či úmyselne súdne konanie preťahuje.“

41. Dovolací súd poukazom na vyššie citovanú súdnu judikatúru a vzhľadom na závery uvedené najmä v bode 35. tohto odôvodnenia konštatuje, že súd prvej inštancie pochybil, keď na pojednávaní dňa 1. februára 2018 rozhodol rozsudkom pre zmeškanie žalobcu napriek tomu, že na predchádzajúcom pojednávaní dňa 2. novembra 2017 žalobcu (resp. obidve sporové strany) o následkoch nedostavenia sa na pojednávanie, bez ospravedlnenia svojej neprítomnosti včas a vážnymi okolnosťami, vrátane možnosti rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie, nepoučil a nepoučil ho ani iným vhodným spôsobom (napr. doručením predvolania s poučením). Rovnako možno za pochybenie považovať aj formalistický prístup k aplikácii inštitútu rozsudku pre zmeškanie, ktoré je v rozpore aj s názormi ústavného súdu vyjadrenými vo vyššie citovaných rozhodnutiach.

42. Rovnako tak pochybil súd odvolací, keď na uvedený procesný nedostatok súdu prvej inštancie neprihliadol, rovnako neprihliadol na okolnosti konkrétnej prejednávanej veci a uprednostnil formalistický výklad ustanovenia § 278 CSP.

43. Na základe vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že (nesprávnym) procesným postupom konajúcich súdov došlo k porušeniu základného práva žalobcu na spravodlivý proces, a teda že žalobca prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP namietol dôvodne. Dovolací súd preto dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vzhľadom na hospodárnosť konania a možnosť nápravy zistenej vady konania, týkajúcej sa aj konania pred súdom prvej inštancie, zrušil aj

rozsudok súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 1, 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP). V ňom súd bude povinný spor riadne prejednať a vo veci meritórne rozhodnúť, vrátane prípadného doplnenia dokazovania, resp., v prípade že jeho doplnenie za potrebné považovať nebude, riadneho odôvodnenia tejto okolnosti. Vrátením veci súdu prvej inštancie sa vytvára procesný priestor na ochranu a naplnenie namietaných práv dovolateľa (žalobcu) v rámci ďalšieho konania pred prvoinštančným súdom, rovnako tak žalovaného. Bude povinnosťou súdu prvej inštancie so všetkými relevantnými tvrdeniami a námietkami strán sporu dôsledne sa vysporiadať v náležitom a zrozumiteľnom odôvodnení svojho nového rozhodnutia, rešpektujúc kritériá preskúmateľného súdneho rozhodnutia tak, ako ich má na pamäti ustanovenie § 220 ods. 2 CSP, upravujúce štruktúru súdneho rozhodnutia (ktorá norma sa uplatňuje aj v odvolacom konaní v zmysle § 378 ods. 1 CSP).

44. Vzhľadom k tomu, že dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ale i súdu prvej inštancie zrušil a vrátil vec na ďalšie konanie a rozhodnutie súdu prvej inštancie, sú sudy nižšej inštancie podľa § 455 CSP v ďalšom konaní viazané právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení.

45. V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie aj o trovách pôvodného konania (pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom) a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

46. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.